

Veřejné finance a daně

(MBA)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Ing. Irena Szarowská, Ph.D.

Katedra financí a účetnictví

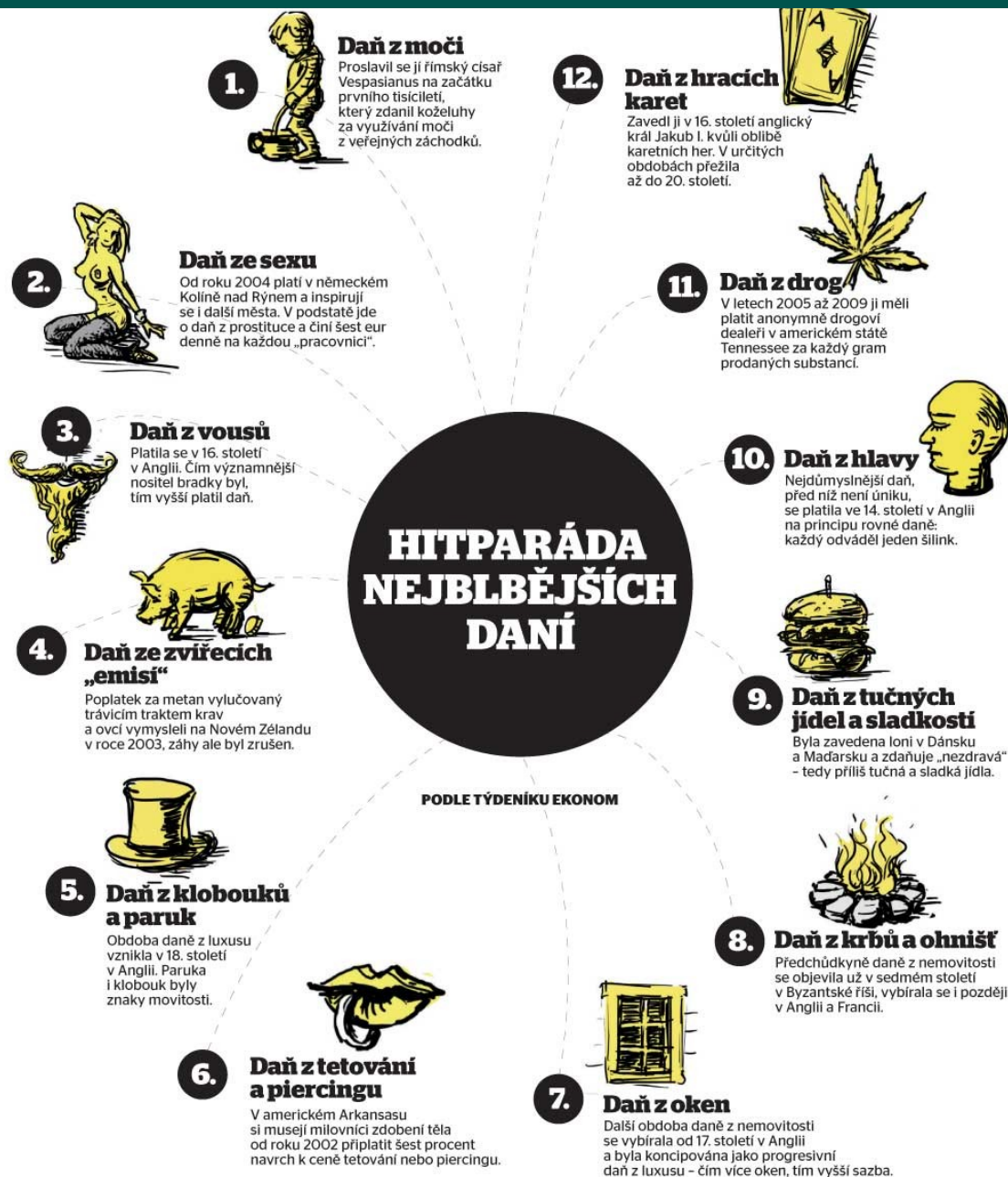
DAŇOVÁ TEORIE a VEŘEJNÉ FINANCE

Zdroje veřejných financí:

- Daň
- Poplatek
- Clo

Daňová teorie v kontextu VF:

- funkce daní
- daňové principy
- vliv daní na ekonomické chování a rozhodování poplatníků
- vliv daní na redistribuci bohatství

ZÁKLADY DAŇOVÉ TEORIE

Viz doplňky ke studiu

- Akvinský, Bodin, Hobbes & Locke
- Adam Smith- daňové kánony, Mill
- Neoklasikové- Pareto, Pigou, Ricardo, Keynes
- Neokonzervatismus- Laffer

PRINCIPY ZDANĚNÍ

Ideální vlastnosti (principy) daňového systému

Daňové principy vs. daňové kánony A. Smitha (1776)

- Rovnost daně
- Určitost daně
- Pohodlnost platby pro poplatníka
- Nízké náklady výběru daní

DVA MODERNÍ A ZÁKLADNÍ PRINCIPY ZDANĚNÍ:

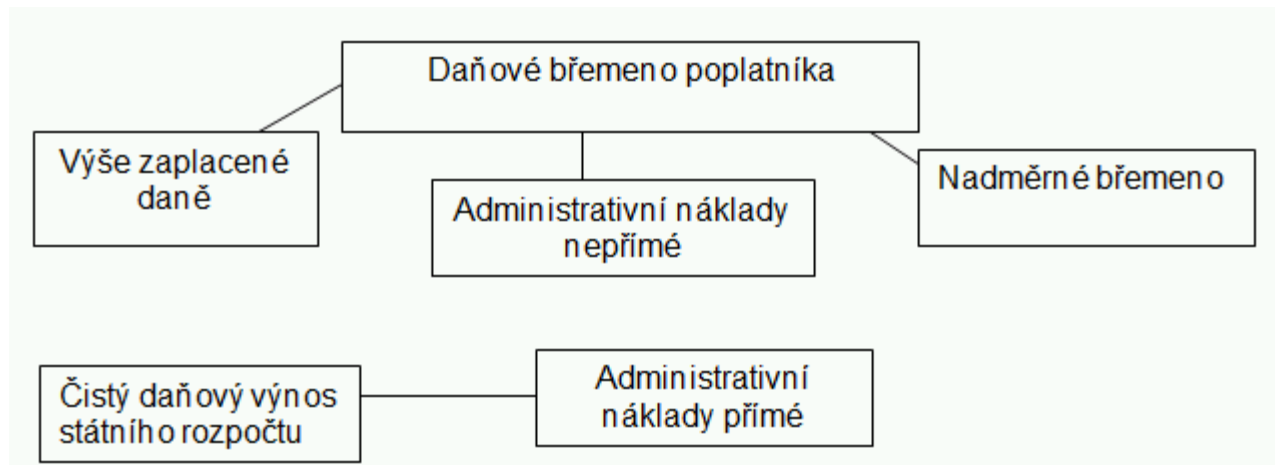
- Daňová spravedlnost (pohled normativní ekonomie)
- Daňová efektivnost (pohled pozitivní ekonomie)

DAŇOVÁ SPRAVEDLNOST

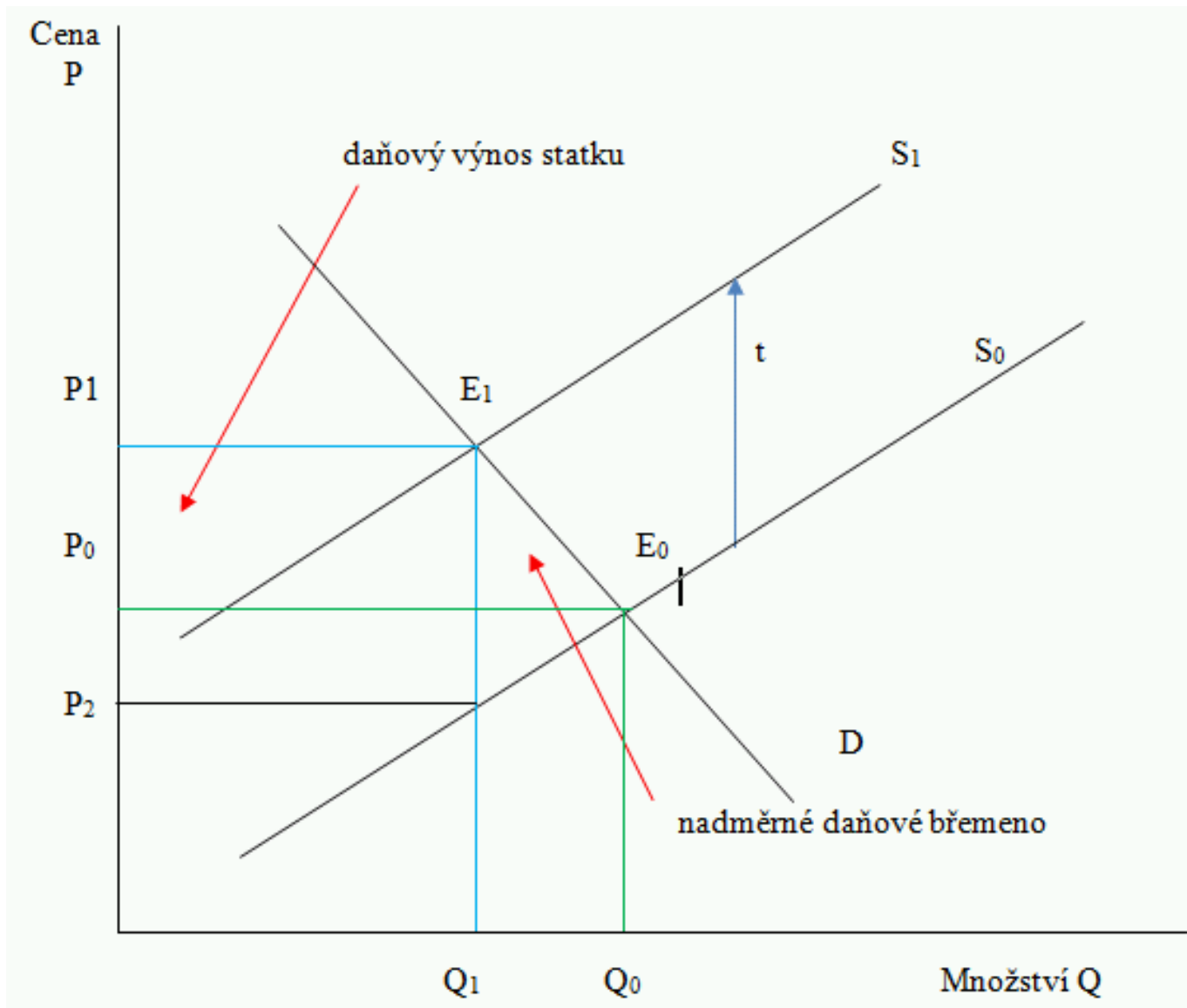
- poplatník by měl nést "**správný podíl**" nákladů vlády
- dva fundamentální přístupy k daňové spravedlnosti:
  - A. placení daní na základě **principu prospěchu (užitku)**
  - B. placení daní na základě principu **platební schopnosti**
    - **B.1** princip horizontální spravedlnosti
    - **B.2** princip vertikální spravedlnosti

DAŇOVÁ EFEKTIVNOST

- efektivní daňový systém
- náklady spojené s existencí zdanění:
  - přímé/administrativní/ náklady
  - nepřímé náklady
  - nadměrná daňová břemena (DWL)

NADMĚRNÉ DAŇOVÉ BŘEMENO (DWL)

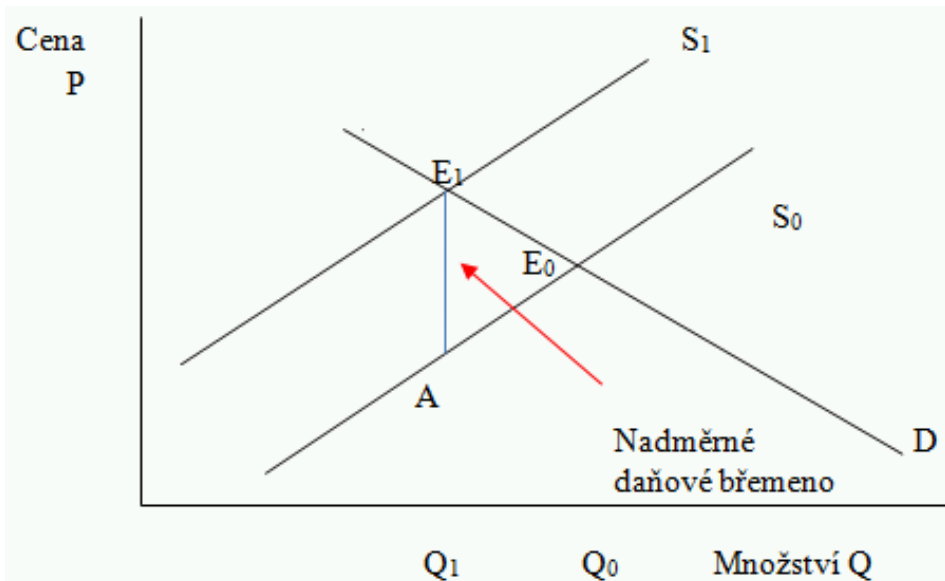

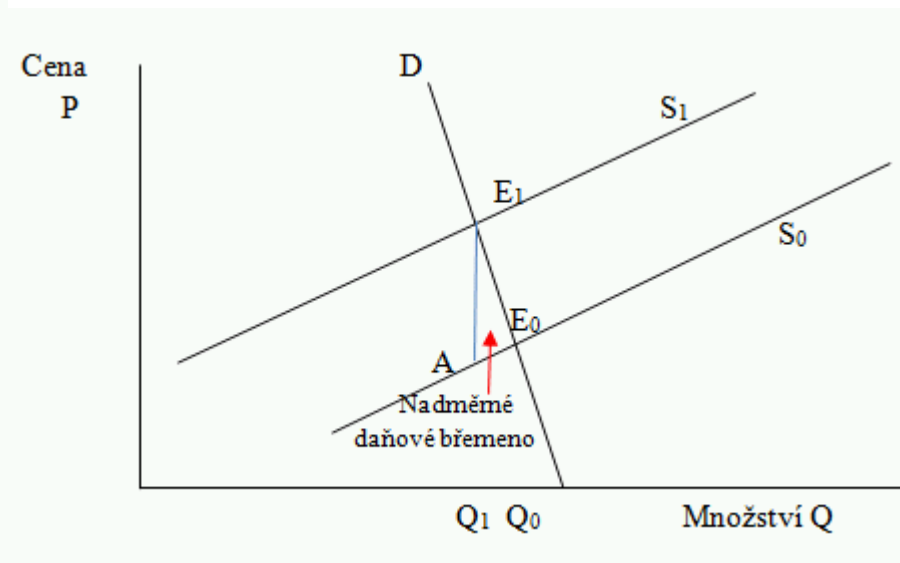
VELIKOST NADMĚRNÉHO DAŇOVÉHO BŘEMENE

Závisí na:

- Velikosti daně
- Elasticitě nabídky
- Elasticitě poptávky

vysoká elasticita poptávky

nízká elasticita poptávky

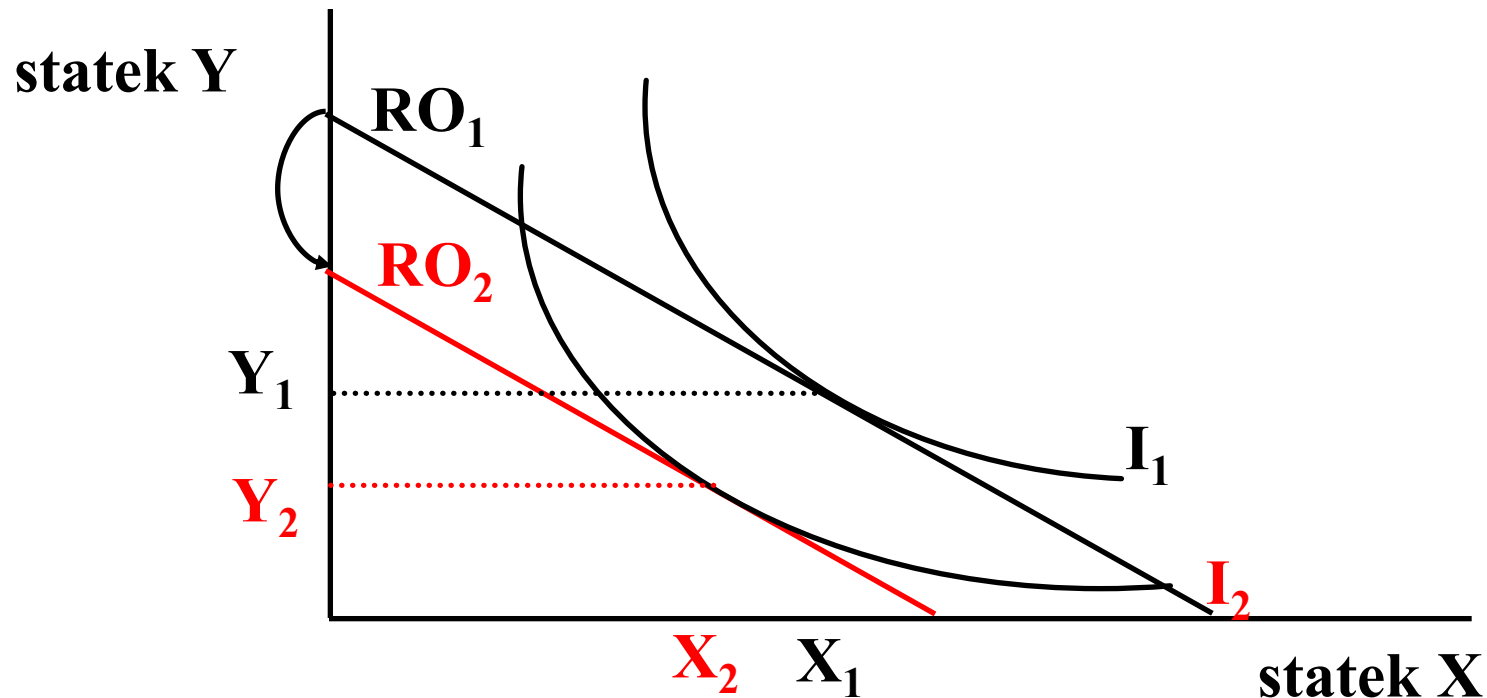
DWL A DAŇOVÁ EFEKTIVNOST

- Možnost minimalizace mrtvé ztráty? Uvalovat daně zejména na takové vstupy či výstupy, u kterých je nabídka a poptávka co nejméně cenově elastická = **Ramseyovo daňové pravidlo**
- Vztah mezi spravedlností a efektivností u daní
- Negativní nadměrné daňové břemeno (nápravná daň)

SUBSTITUČNÍ A DŮCHODOVÝ EFEKT DANÍ

- **důchodový efekt** – projevuje se **u všech daní**.
- **substituční efekt** - všechny daně, kromě daně **paušální** :
  - důchodová
  - ze mzdy,
  - spotřební selektivní
  - spotřební všeobecná
  - z kapitálových výnosů
- **Mrtvá ztráta** vzniká působením **substitučního efektu**.

DŮCHODOVÝ EFEKT U DANÍ

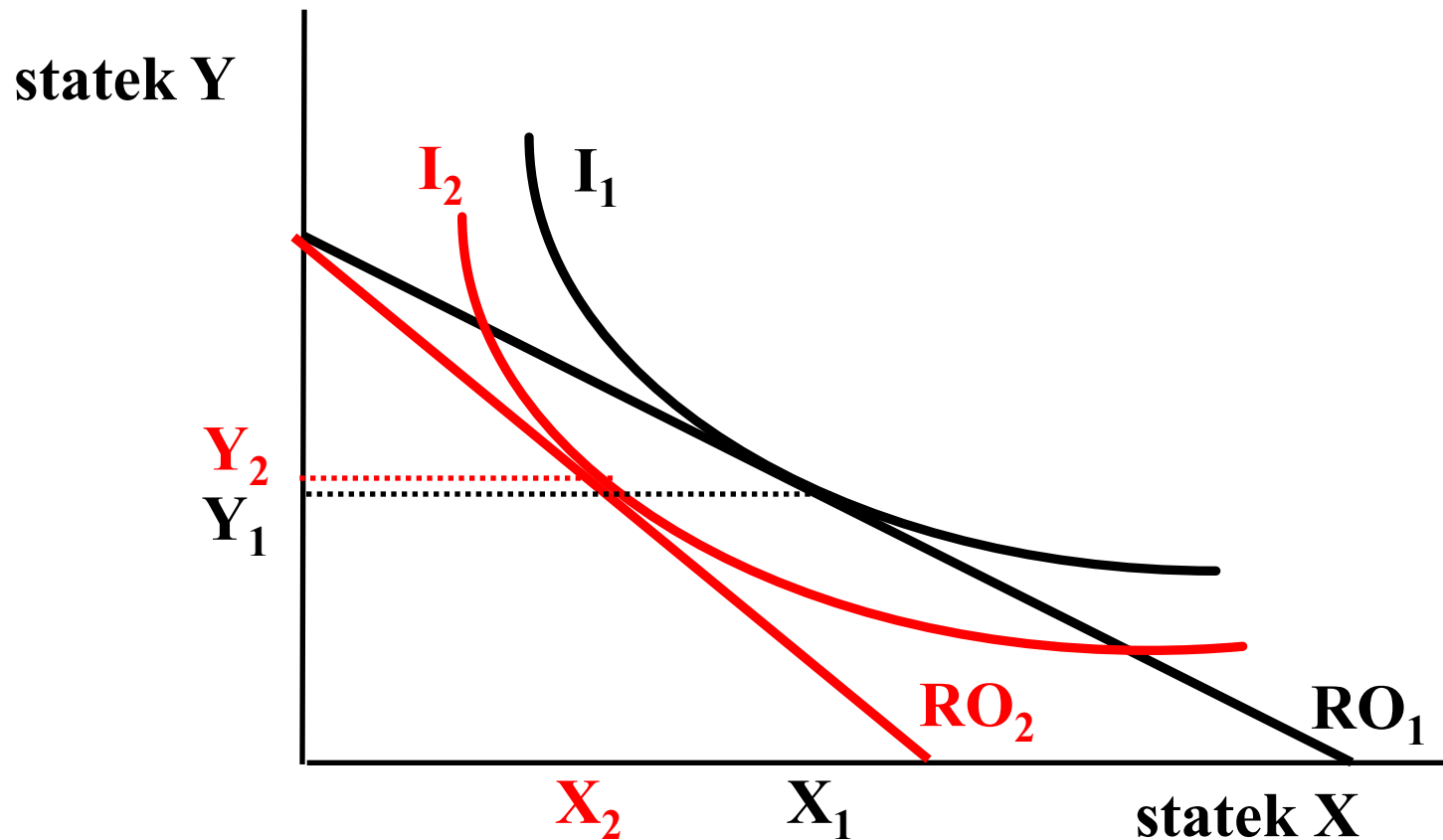
RO_1 - rozpočtové omezení před zdaněním

RO_2 - rozpočtové omezení po zdanění

I_1, I_2 - indiferenční křivky

Důchodový efekt = posun rozpočtového omezení o velikost příslušné daně v ceně statku

Substituční efekt u daně - společně s příjmovým

RO_1 - rozpočtové omezení před zdaněním statku X

RO_2 - rozpočtové omezení po zdanění statku X

I_1, I_2 - indifferenční křivky

DAŇOVÁ INCIDENCE - DOPAD ZDANĚNÍ

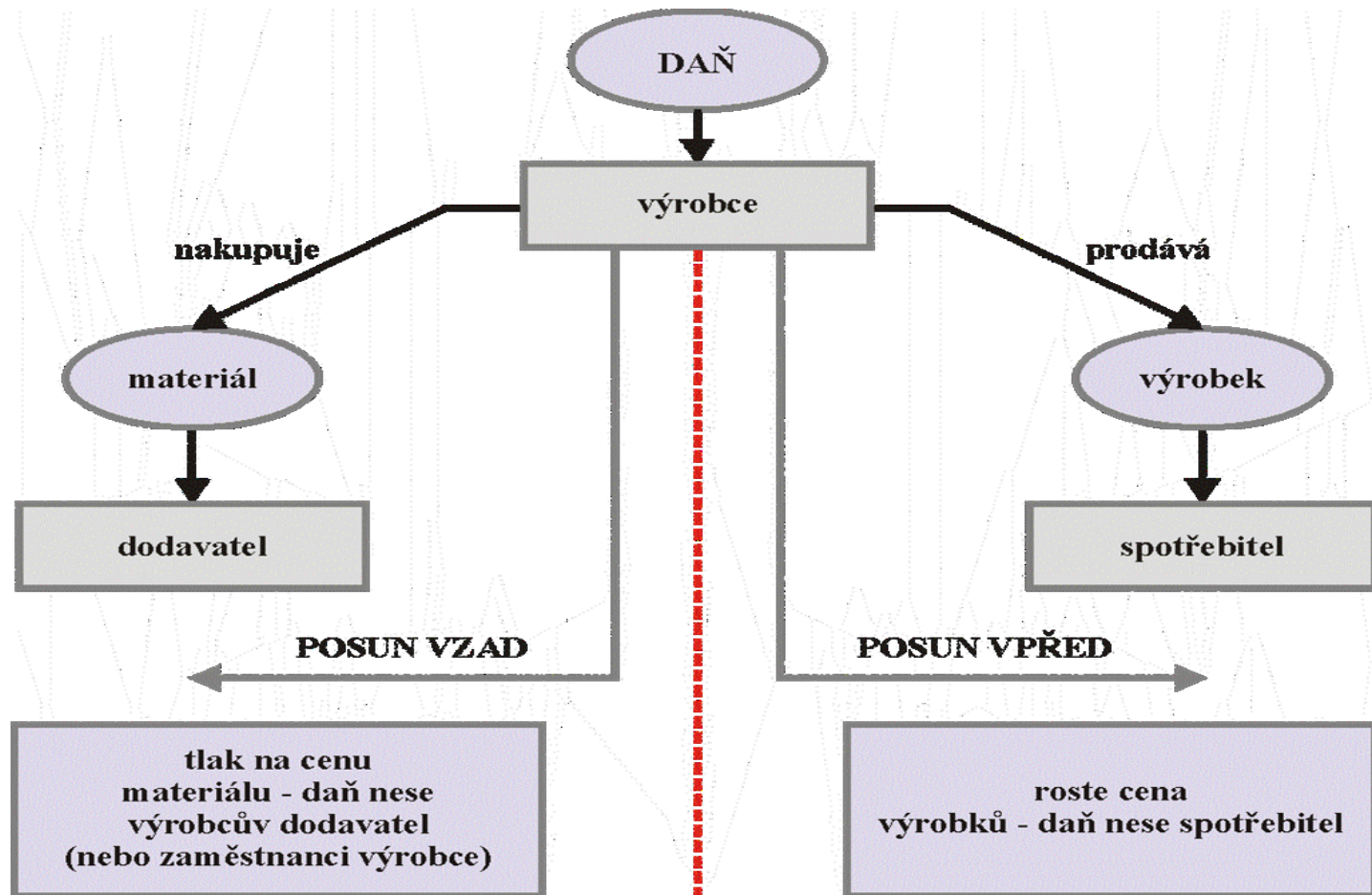
Uvalení daně je spojeno s **daňovým břemenem**. Rozložení tohoto břemene zkoumá **daňová incidence**.

Daň dopadá na subjekty dvěma způsoby:

- **zákonný dopad** daně (zákonná incidence)
- skutečný neboli ekonomický (**efektivní**) dopad daně

Rozsah daňového přesunu

PŘESUN A DOPAD DANÍ - MOŽNOSTI

- Př. Na koho se přesune DPPO (a. s.) ?

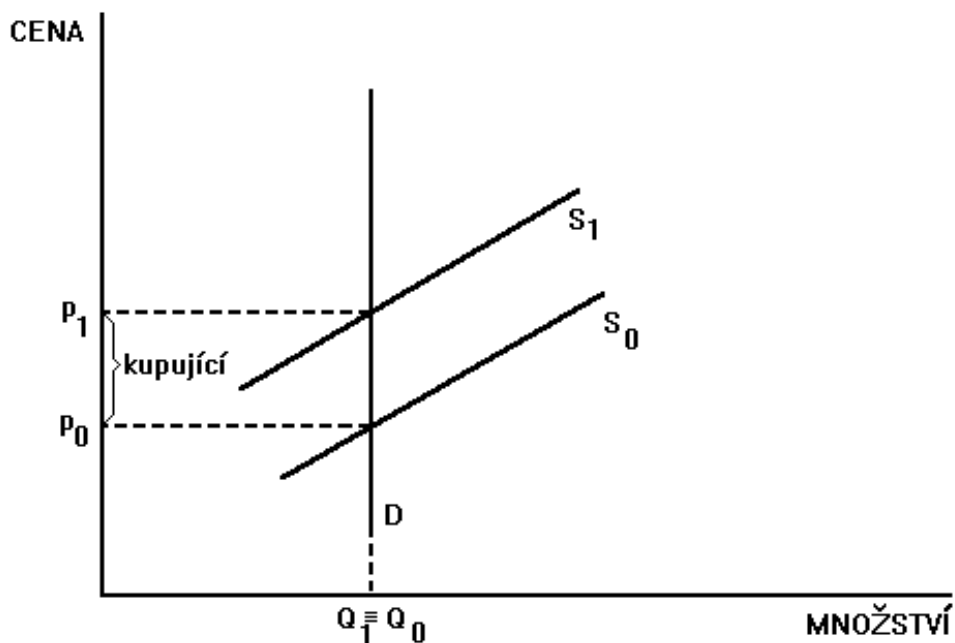
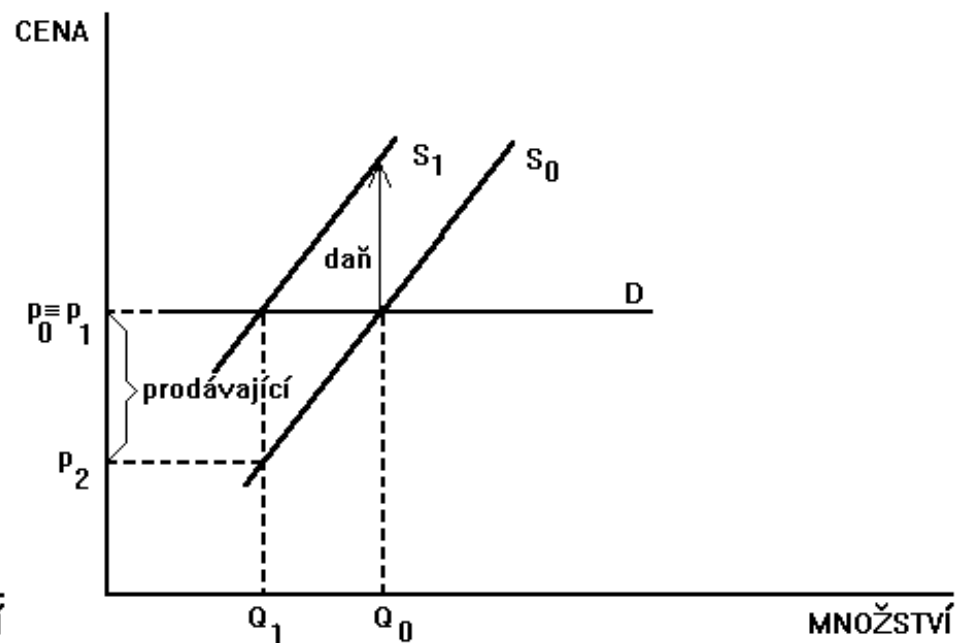
FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ DAŇOVÝ PŘESUN A DOPAD

- Velikost daně
- Charakter trhu (konkurenční, monopolní, oligopolní)
- Elasticita nabídky
- Elasticita poptávky
- Míra otevřenosti ekonomiky
- Časový faktor (délka období)

ELASTICITA POPTÁVKY A PŘESUN DANĚ

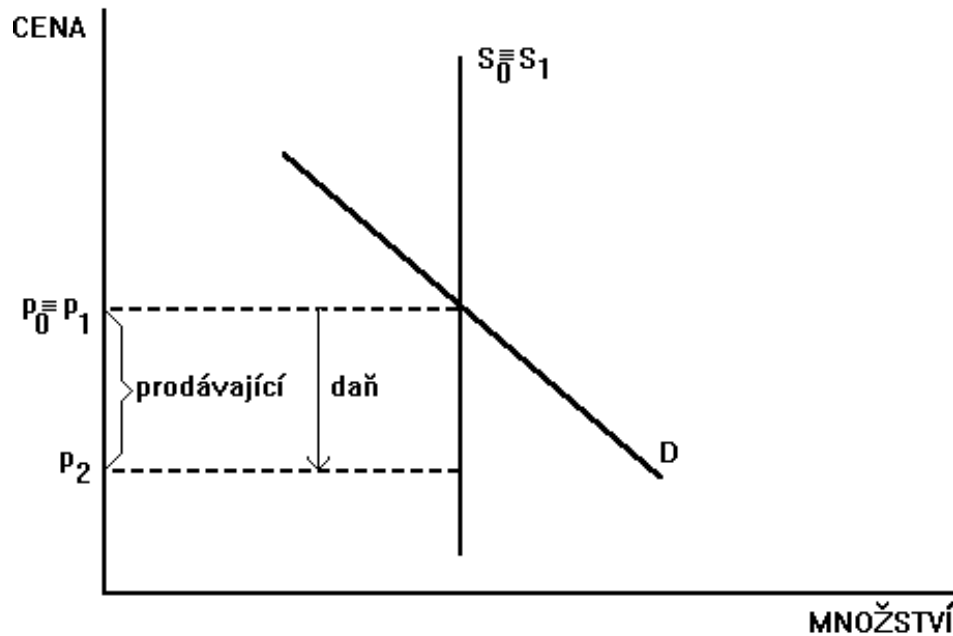
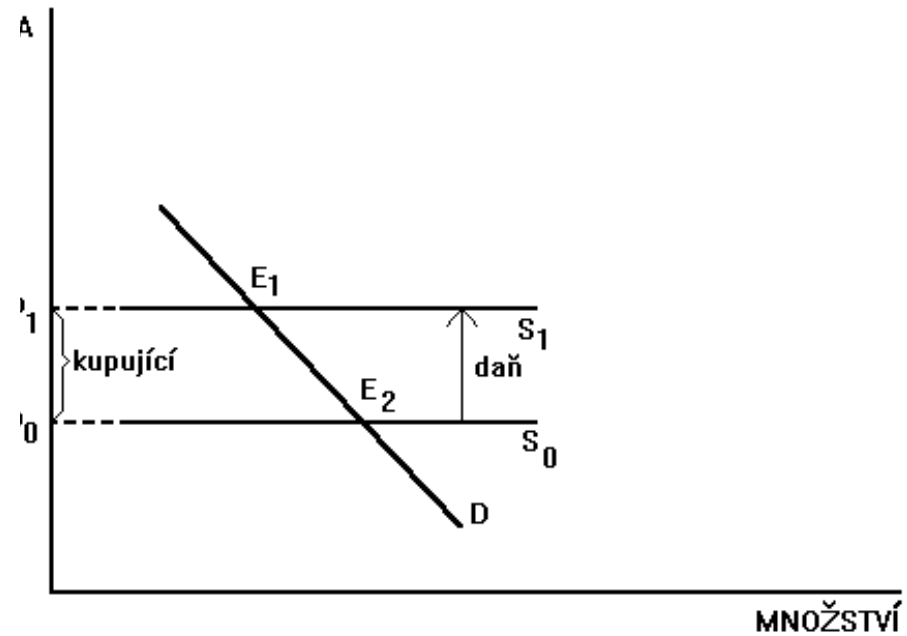
a) elasticita poptávky = 0

b) elasticita poptávky = ∞

čím je poptávka pružnější, tím menší je přesun daně z prodávajícího na kupujícího a naopak

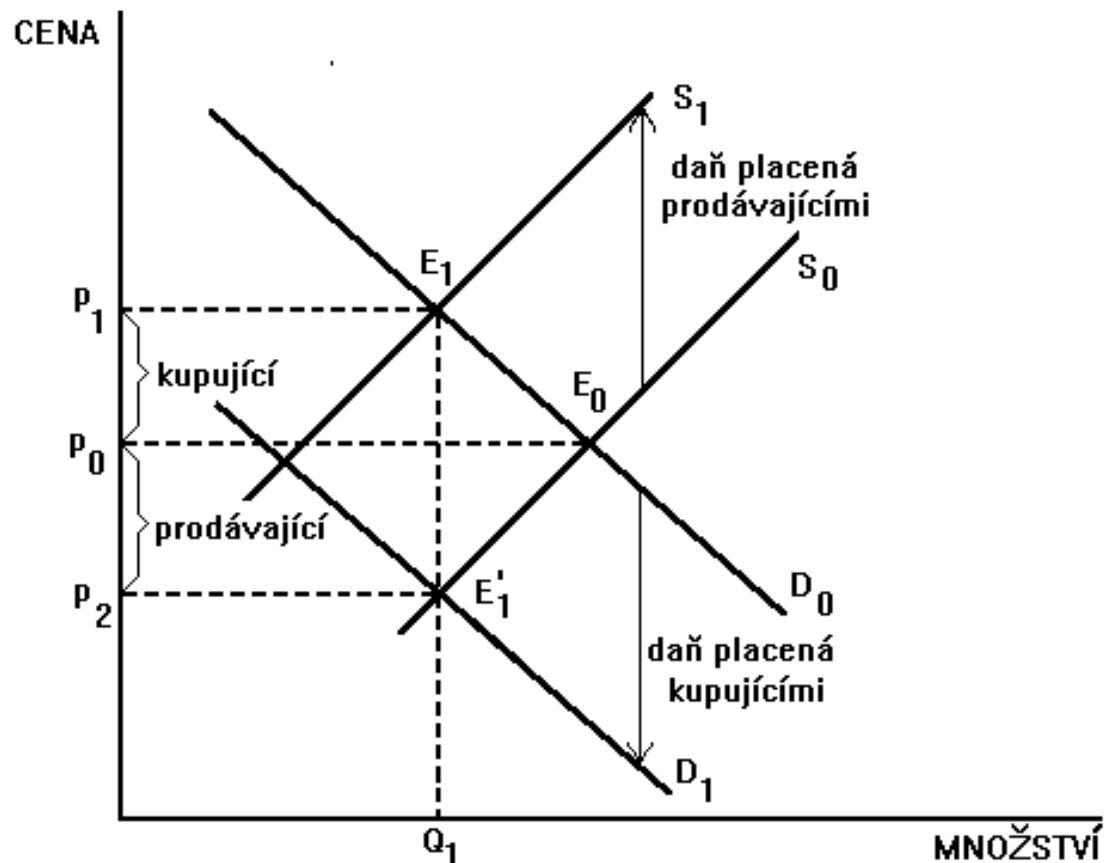
ELASTICITA NABÍDKY A PŘESUN DANĚ

a) elasticita nabídky = 0

b) elasticita nabídky = ∞

daňový přesun z prodávajícího na kupujícího na trhu je tím větší, čím vyšší je pružnost nabídky a naopak

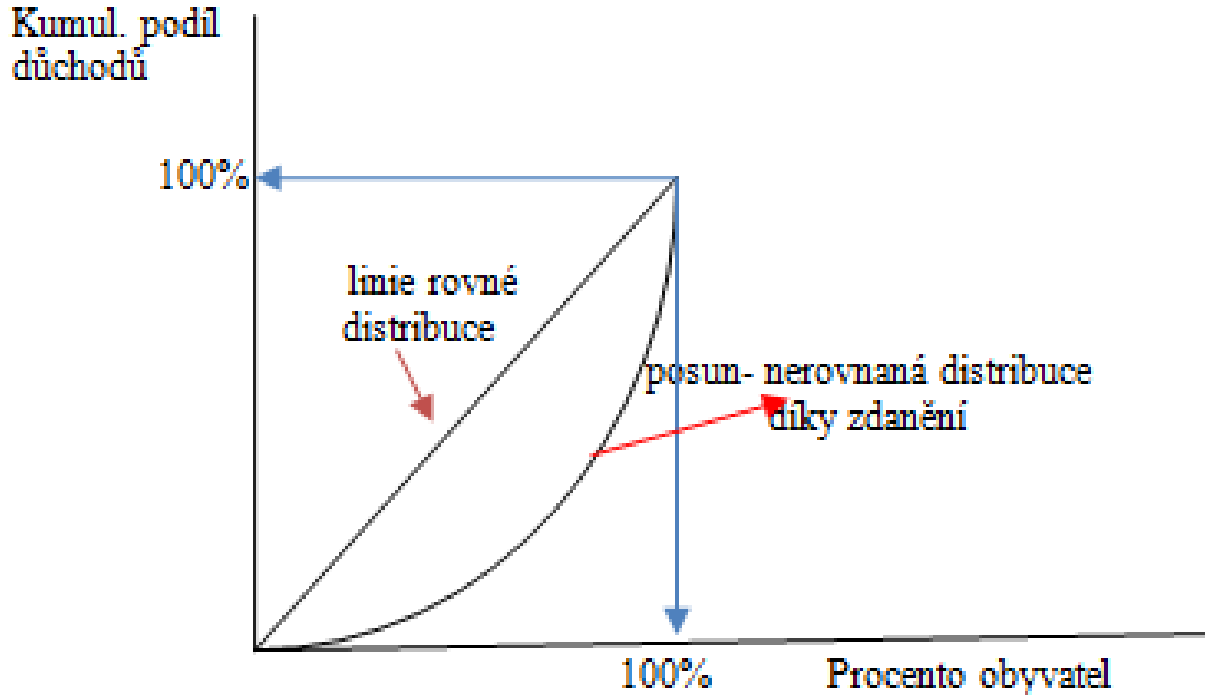
DAŇ PLACENÁ SUBJEKTY NA RŮZNÝCH STRANÁCH TRHU

Na konkurenčním trhu nezávisí na tom, kdo ze zákona platí daň – zda prodávající či kupující. Skutečný dopad daně je totožný, daně jsou tedy ekvivalentní.

MĚŘENÍ DAŇOVÉHO DOPADU

Lorentzova křivka

Regresivita či progresivita daní je měřena pomocí Gini koeficientu G , což je dvojnásobek plochy mezi linií rovné distribuce a Lorenzovou křivkou. Pokud $G = 0$ není žádná nerovnost $G = 1$ distribuce max. nespravedlivá

SHRNUTÍ

- Uvalení daně je spojeno s **daňovým břemenem**. **Celkové daňové břemeno** je definováno jako snížení reálného disponibilního důchodu soukromého sektoru
- Rozložení tohoto břemene zkoumá **daňová incidence**.
- Daňové břemeno se může **přenášet dopředu a dozadu**; to, na koho dopadne, závisí zejména na velikosti elasticity nabídky a poptávky.
- Uvalení daní pak ovlivňuje i rozdělení důchodů ve společnosti.

DALŠÍ PRAMENY KE STUDIU:

- KUBÁTOVÁ, K., 2015. *Daňová teorie a politika*. Praha: Wolters Kluwer.
- MUSGRAVE, R.A. a MUSGRAVE, P.B., 1994. Zásady zdaňování. In *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Management Press, 1994, s. 195-290.
- PEKOVÁ, J., PILNÝ, J. JETMAR, M., 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, Praha: ASPI a.s.
- STIGLITZ, J.E., 1997. Teorie zdanění. In *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: Grada Publishing, s. 455-585.
- ŠIROKÝ, J., 2008. *Daňové teorie s praktickou aplikací..* Praha : C.H.BECK, vybrané kapitoly.